

CÂTEVA ASPECTE PRIVIND PROMOVAREA ȘI FINANȚAREA PROIECTELOR DE INVESTIȚII DIN FONDURI EXTERNE NERAMBURSABILE

PREP.UNIV.DRD. GAVRILĂ – PAVEN IONELA,
Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia,
E-mail: ionelapaven@yahoo.com

Abstract: The contemporary world evolution is focused upon the globalization process with multiple and various effects in the economic, social and political life. As a helping hand, the developed countries try to help the transition economies through some financial development programs.

Evoluția mondială contemporană se caracterizează, printre altele, prin accentuarea procesului de globalizare, cu efecte și implicații în plan economic, social și politic ce se răsfrâng în toate țările lumii. Într-un asemenea context se impune gestionarea atentă cu concursul țărilor industrializate și a organismelor internaționale, a implicațiilor pe care procesul de globalizare le generează în țările în curs de dezvoltare, în țările aflate în tranziție de la economia etatistă la economia de piață și în alte țări.

Țările dezvoltate și organismele internaționale responsabile de monitorizarea dezideratelor lumii contemporane și a efectelor și implicațiilor pe care le generează îndeplinirea acestor deziderate se află în situația de a contribui ele însele la evitarea adâncirii decalajelor față de țările slab dezvoltate, în curs de dezvoltare, ca și față de țările europene care s-au înscris în procesul de tranziție de la economia etatistă, centralizată, la economia de piață. Un asemenea proces este complex și are menirea de a sprijini reformele economice și social-politice din țările care vizează integrarea în structurile instituționale, regionale, continentale și chiar de factură intercontinentală¹.

Pentru țările din centrul și estul Europei în care se derulează procese de tranziție spre o economie de piață reală și viabilă, Uniunea Europeană a inițiat o serie de programe vizând sprijinirea reformelor și îndeplinirea acțiunilor de aderare la Uniunea Europeană. România este, sau poate fi, beneficiara unor fonduri externe nerambursabile acordate de organismele Uniunii Europene pe baza unor programe speciale concepute pentru sprijinirea țărilor candidate². Este vorba despre programele PHARE, SAPARD, ISPA etc.

Programul PHARE

Programul PHARE al Uniunii Europene constituie principalul instrument de sprijinire a reformei în scopul pregătirii țărilor din centrul și estul Europei în vederea aderării la Uniunea Europeană. Programul PHARE finanțează transfer de expertiză, echipamente, pregătire profesională și lucrări publice în sectoare cum sunt: privatizarea și restructurarea întreprinderilor, protecția mediului, asigurarea locurilor de muncă și reducerea șomajului, lucrări de reabilitare a rețelei de drumuri și căi ferate etc. Sunt considerate a fi prioritare: dezvoltarea infrastructurii și modernizarea administrației publice, având în vedere cerința armonizării și compatibilizării cu cadrul și nivelul înregistrat în arealul Uniunii Europene.

¹ Cistelean L., „Economia, eficiența și finanțarea investițiilor”, Editura Economică, București, 2002, p. 497.

² Programul pentru Europa: Programul PHARE al Uniunii Europene; Ghidul solicitantului, MDP, 2004.

Programul PHARE a fost lansat de cele 24 de țări industrializate, (G-24) pentru sprijinirea reformelor în Polonia și Ungaria, dar din decembrie 1989 a devenit programul specific al Uniunii Europene pentru 12 țări din Europa Centrală și de Est.

Câteva caracteristici ale finanțării prin programul PHARE:

- a) Finanțarea se bazează pe programe care justifică nevoia de finanțare nerambursabilă;
- b) Direcționarea fondurilor se stabilește prin implicarea instituțiilor și autorităților statului pentru a se identifica prioritățile pe sectoare;
- c) Finanțarea unor proiecte este parțială impunându-se cofinanțarea din resurse interne;
- d) Asistența instituțiilor comunitare asigură monitorizarea procesului de accesare a fondului PHARE și de îndeplinire a obiectivelor și acțiunilor convenite;
- e) Țara noastră a beneficiat de finanțări în cadrul programului PHARE începând cu anul 1991, sumele primite au evoluat ascendent, prioritățile vizând: dezvoltarea sectorului economic; învățământul și cercetarea științifică; infrastructura; administrația publică și altele.

Programul PHARE poate fi accesat pe baza unor proiecte – programe sectoriale și secvențiale specifice, dintre care:

- ACCESS, program de construcție instituțională, pentru consolidarea societății civile în țările candidate la aderare;
- Armonizarea legislației naționale cu ACQUISUL comunitar și întărirea capacității de implementare;
- Dezvoltarea instituțională pentru politica de mediu;
- Reforma administrației publice;
- Reforma în domeniul protecției copilului;
- Dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii;
- Facilitarea întocmirii proiectelor pentru finanțare din fonduri PHARE;
- Programul de reconstrucție și dezvoltare după dezastre;
- Programul PHARE multinațional de informare și comunicare;
- Programul în domeniul sănătății;
- Programul de restructurare a întreprinderilor și reconversie profesională RICOP;
- Alte proiecte program.

Fără a intra în detalii facem câteva precizări, și anume: proiectele – program sunt multianuale; finanțarea acestor programe are, după caz, caracter investițional, social – umanitar, comunitar, educativ, comunitar – administrativ etc.; monitorizarea derulării proiectelor este realizată instituțional pe plan extern și intern³.

Programul SAPARD

Constituie un program special de preaderare pentru agricultură și dezvoltare rurală, instituit de către Uniunea Europeană, ținând seama de rolul sectorului agricol în viața economică și socială politică a țărilor candidate la uniune.

Criteriile de alocare a fondurilor pe țări receptoare au fost enunțate de Comisia Europeană la 21 iunie 2000, ele fiind:

- Populația din mediul rural;
- Suprafața agricolă;
- Produsul intern brut / cap de locuitor, raportat la paritatea puterii de cumpărare;
- Situația teritorială specifică existentă în fiecare țară candidată.

Obiectivele programului SAPARD constau în:

- Rezolvarea problemelor specifice care să asigure dezvoltarea rurală pe termen lung;

³ Cistelean L., „Economia, eficiența și finanțarea investițiilor”, Editura Economică, București, 2002, p. 500 – 501.

- Îmbunătățirea standardelor de calitate ale produselor agricole, ale proceselor de producție și ale marketingului acestor produse, pentru apropierea de standardelor practicate în UE;
- Sprijinirea implementării AQUIS – ului comunitar în sectorul agricol.

Programul vizează finanțarea unor proiecte în perioada 2000 – 2006 în următoarele domenii:

- Îmbunătățirea competitivității produselor agricole și piscicole, prelucrate (sub aspectul proceselor de producție, al calității, sănătății și marketingului produselor agricole vegetale și animale);
- Îmbunătățirea infrastructurii pentru dezvoltare rurală și agricultură;
- Dezvoltarea economică a zonelor rurale prin investiții în exploatații agricole, asocierea grupurilor de producători agricoli, măsuri de diversificare economică și de conservare a mediului natural;
- Dezvoltarea resurselor umane în sectorul agricol.

Valoarea totală a asistenței financiare oferite de Uniunea Europeană prin programul SAPARD celor zece state candidate la aderare a fost stabilită la sume de 520 milioane Euro, din care pentru România s-a prevăzut alocarea sumei de 150 milioane Euro, fapt care o situează a doua după Polonia.

Finanțarea proiectelor eligibile prin programul SAPARD are loc în regim mixt prin cofinanțare, cu deosebire în cazul beneficiarilor privați, în proporție de 50%.

Programele pot fi eligibile condiționat de un set de criterii dintre care: plasarea în zone rurale; contribuția lor la creșterea economică a zonei, fiabilitatea economică și financiară, evaluată prin studii de fezabilitate; experiența profesională a beneficiarilor proiectului; încadrarea proiectelor în standardele naționale și ale Uniunii Europene; îndeplinirea de către beneficiarii proiectelor a sarcinilor financiare și fiscale.

Programul ISPA

Programul ISPA a fost instituit de Uniunea Europeană în anul 2000 și se are în vedere derularea acestuia până la aderarea fiecărui stat candidat la Uniunea europeană.

Programul ISPA vizează acordarea asistenței financiare în perioada 2000 – 2006 în două domenii:

- Mediu, adică îndeplinirea condițiilor impuse de legislația comunitară de mediu;
- Transport, adică extinderea rețelelor transeuropene spre Est.

Principalele obiective ale programului sunt:

1. Sprijinirea țărilor beneficiare în ideea alinierii standardelor de mediu la cele ale Uniunii Europene;
2. Extinderea și conectarea rețelelor de transport proprii cu cele transeuropene;
3. Familiarizarea țărilor beneficiare cu politicile și procedurile aplicate de Fondurile Structurale și de Coeziune ale Uniunii Europene.

Comisia Europeană a propus alocarea indicativă a fondului pe țări, pentru perioada 2000 – 2006, România având alocat pentru această perioadă suma de 1040 milioane Euro circa 20 – 26%, situându-se a doua după Polonia. Din acest proiect vor putea fi finanțate proiecte de reabilitare și dezvoltare a căilor ferate, drumurilor, porturilor, aeroporturilor, costurile pregătirii proiectelor ce urmează să fie finanțate.

Beneficiarii programului ISPA pot fi autoritățile locale și centrale, regiile autonome, companiile naționale, în măsura în care pot să formuleze și să susțină proiecte de infrastructură și din domeniul mediului corespunzătoare.

Eligibilitatea proiectelor în programul ISPA depinde de elaborarea în prealabil a strategiilor corespunzătoare pentru mediu și pentru transport și de identificare a priorităților sectoriale. Pe de altă parte, depinde de concordanța acestor proiecte cu strategiile ISPA aprobate de către Comisia Europeană.

Proiectele, susținute de cererile de finanțare se depun de către solicitanți la ministerele de resort (transport sau mediu), iar prin intermediul ministrului de externe se transmit Comisiei Europene care analizează și adoptă proiectele eligibile. În finanțarea acestor proiecte au fost atrase și Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de investiții și alte instituții financiare internaționale.

Bibliografie:

1. Cistelecan L., „Economia, eficiența și finanțarea investițiilor”, Editura Economică, București, 2002.
2. Programul pentru Europa: Programul PHARE al Uniunii Europene; Ghidul solicitantului, MDP, 2004.